

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio LXXII. De distinctione peccatorum, & vitiorum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

ut informans illud. Et propterea doctores, peccati nomine saepe utuntur ad significandum illam adiacentem privationem, sicut utuntur etiam nomine beatitudinis ad significandum summam delectationem. Declaro regula. Quod peccatum sit unum per se, hoc patet, quod absolute distincti distinguuntur specificiter conueniunt: haec enim deo pro accidens non quaruntur. Quod uero sit contrarium uirtuti, ex hoc patet, quod aliter non saluatur distinctio specifica peccatorum: declaratur sequela in peccatis extremis contrariis inter se, & hinc uirtuti. Si enim peccatum in temperantia, & peccatum in insensibilitatis sunt formaliter inordinationes priuationis, cum priuationes, ut ipsemet Scotus in proposito faceret, distinguuntur specie secundum oppositos actus, oportet quod peccata ista sint eiusdem speciei specialissimi, quia opposita rectitudo, qua priuant, est unius speciei specialissimi, scilicet rectitudinis temperantiae, uel temperantialis. Et simile est iudicium de uitiis & peccatis oppositis alicuius uirtutis moralis medius inter duas malicias, consequens hoc est contra ueritatem, & Aristoteli in Ethicis &c. ergo peccatum non est priuatio essentialiter, sed contrarium: & specifica distinctio eorum est ex contrariis obiectis in esse morali, & non ex priuationibus inordinationis & auersiois, ut quoniam haec ratio sumpta ex parte distincti speciei peccatorum conuenit uterque, scilicet distinctionem peccatorum ex parte conuersionis, & significatum formale peccati: quoniam distinctiua specificae per se sunt diuersificatiua rationis formalis, eius quod distinguuntur: ideo sola pro non sufficiunt.

¶ 2. Pret. Malum cum sit priuatio, distinguitur specie secundum diuersas species oppositorum: sed peccatum est quoddam malum in genere humanorum actuum, ergo peccata magis distinguuntur specie secundum opposita, quam secundum obiecta.

¶ 3. Pret. Si peccata specie differant secundum obiecta, impossibile esset idem peccatum specie circa diuersa obiecta inueniri: sed inueniuntur aliqua huiusmodi peccata. Nam superbia est in rebus spiritualibus, & in corporalibus, ut * Gregor. dicit in libr. 34. Moral. Auidia etiam est circa diuersa genera rerum, ergo peccata non distinguuntur specie secundum obiecta.

SED CONTRA est, quod peccatum est dictum, uel factum, uel concupitum contra legem Dei: sed dicta, uel facta, uel concupita distinguuntur specie secundum diuersa obiecta: quia actus per obiecta distinguuntur, ut supra dictum est. * ergo et peccata secundum obiecta specie distinguuntur.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, * ad rationem peccati duo concurrunt, scilicet actus uoluntarius, & inordinatio eius, quae est per recessum a lege Dei. Horum autem duorum unum per se comparatur ad peccantem, qui intendit talem actum uoluntarium, exercere in tali materia: aliud autem, scilicet inordinatio actus, per accidens se habet ad intentionem peccantis. Nullus enim intendens ad malum operatur, ut Dio. * dicit 40. cap. de di. no. Manifestum est autem

Adum se totum, & ambas eius partes, scilicet contrariam, & priuatiuam, in tantum habet rationem peccati, in quantum est a peccante. In temperantia enim neque contraria est rationi, neque priuatio rectitudinem rationis, nisi ut est a peccante: non enim est peccatum nisi peccantis. Et usque adeo est uerum hoc, quod si nullus peccantis esset, peccatum non esset, unde in temperantia contrarie in ordine ad Deum, a quo est, non est peccatum, & inordinate concomitans non concomitatur ipsam, nisi quatenus est a peccante. Loqui ergo de peccato ut est a peccante, & de peccato secundum se, idem est, quia secundum se sumptum claudit in sua ratione esse a peccante, sic quod ex hoc sortitur peccati rationem, & quoniam peccatum est a peccante, ex hoc quod eius uoluntate est uoluntarium, quod per intentionem quae est respectu finis, quod est proprium obiectum uoluntatis, ex primitiue, consequens est quod peccatum in ordine ad peccantem, & ad intentionem peccantis, & ut uoluntarium, & secundum se, idem sint. Et processus litera ex hoc, quod peccatum ut peccatum, est uoluntarium uoluntate peccantis, inferens quod specificiter distingui debet secundum differentias uoluntarii per se, & non uoluntarii per accidens, est processus optimus a simpliciter ad simpliciter, & non a secundum quid ad simpliciter. Fuisse autem a se quod ad simpliciter, immo ab accidente ad substantiam, arguere ad inordinationem, quia illa est peccatum in quantum uoluntaria, & quia est non uoluntaria nisi per accidens, non est peccatum nisi per accidens, per actum scilicet contrarium quem committitur ut est a peccante. Et ex his patet, quod si etiam produceretur a specie intentionis peccantis ad speciem peccati, non esset error, quoniam intentio peccantis ut sic, peccatum est, & inordinata contrarie & priuatiue, sicut cetera peccata.

tem, quod unumquodque consequitur speciem secundum illud quod est per se, non autem secundum id quod est per accidens: quia ea quae sunt per accidens, sunt extra rationem speciei. & ideo peccata specie distinguuntur ex parte actuum uoluntariorum magis, quam ex parte inordinationis in peccato existentis. Actus autem uoluntarij distinguuntur specie secundum obiecta, ut in superioribus * ostensum est: unde sequitur, quod peccata proprie distinguuntur specie secundum obiecta.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod finis principaliter habet rationem boni: & ideo comparatur ad actum uoluntatis, qui est primordialis in omni peccato sicut obiectum, unde in idem redit, quod peccata differant secundum obiecta, uel secundum fines.

AD SECUNDUM dicendum, quod peccatum non est pura priuatio, sed est actus debito ordine priuatus: & ideo peccata magis distinguuntur specie secundum obiecta actuum, quam secundum opposita, quoniam etiam si distinguuntur secundum oppositas uirtutes, in idem rediret: uirtutes enim distinguuntur specie secundum obiecta, ut supra dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod nihil prohibet in diuersis rebus specie, uel genere differentibus, inueniri unam formalem rationem obiecti, a qua peccatum speciem recipit: & hoc modo superbia circa diuersas res excellentiam quaerit: auidia uero abundantiam eorum quae usui humano accommodantur.

¶ In eodem. i. ar. 72. q. in responsione ad secundum, dubium occurrir, ex eo quod author dicit, quod si peccata distinguerentur secundum oppositas uirtutes, in idem rediret. s. q. distinguerentur secundum obiecta, hoc enim repugnat nunc dictis, scilicet quod si distinguerentur secundum oppositas uirtutes, non posset haberi distinctio specifica peccatorum, sed multa peccata distincta specie essent eiusdem speciei.

¶ Ad hoc dicitur, quod intentio authoris est, quod in idem rediret quod ad hoc, quod distinguerentur per obiecta, quia uirtutes distinguuntur per obiecta: sed non in idem rediret, quod ad hoc, quod haberentur distinctiua propria usque ad species specialissimas uirtutum & peccatorum: sicut etiam non rediret in idem quod ad hoc, quod haberentur proprie species, nam priuationes specificae non sunt proprie species, sed priuationes specierum. unde nihil obstant uerba hic authoris determinationi facta. Et ex hoc articulo nota regulam, quod si quod concurrir per accidens, quoniam necessario, non dat speciem peccato.

D. 347. 785.

q. 18. art. 2. 992.

D. 987.

q. 60. ar. 5.

¶ Super

ARTICVLVS II.

¶ Super quest. septima
gestina; cunda; arti-
culum secundum.

Vtrum conuenienter distinguantur pec-
cata spiritalia a carnalibus.

IN 2. art. nihil scri-
bendum occurrit,
nisi ut notes in
Principio corporis,
quod in omni pecca-
to inuenitur appeti-
tus alicuius boni com-
mutabilis, & inordi-
natio: & consequen-
ter in omni peccato
uera est doctrina su-
pradicta de specifica-
tione ex parte con-
uersionis, & non auer-
sionis.

Inf. q. 93. ar.
5. co. & 2. 2.
q. 118. art. 6.
co. & 1. co.
¶ lec 3. & 2.
corp. 7.

dicuntur opera carnis, ergo non sunt distinguenda peccata carnalia a spiritalibus.

¶ 2 Præ. Quicumque peccat, secundum carnem ambulat, secundum illud Rom. 8. Si secundum carnem uixeritis, moriemini: si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis. sed uiuere uel ambulare secundum carnem, uidetur pertinere ad rationem peccati carnalis, ergo omnia peccata sunt carnalia, non ergo sunt distinguenda peccata carnalia a spiritalibus.

¶ 3 Præ. Superior pars animæ, quæ est mens uel ratio, spiritus nominatur, secundum illud Ephes. 4. Renouamini spiritu mentis uestræ. ubi spiritus pro ratione ponitur, ut ibi * gloss. dicit: sed omne peccatum, quod secundum carnem committitur, a ratione deriuatur per consensum, quia superioris rationis est consentire in actum peccati, ut * infra dicitur, ergo eadem peccata sunt carnalia, & spiritalia, non ergo sunt distinguenda adinuicem.

in gl. ordin.
& in eodem
ritidem.
q. 74. ar. 7.

¶ 4 Præ. Si aliqua peccata specialiter sunt carnalia, hoc potissime intelligendum uidetur de illis peccatis, quibus in corpus suum peccat aliquis: sed sicut Apostolus dicit 1. ad Corinth. 6. Omne peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est: qui autem fornicatur, in corpus suum peccat, ergo sola fornicatio esset peccatum carnale, cum tamen Apostolus ad Ephesios 5. etiam auaritiam carnalibus peccatis annumeret.

Ca. 31. a. mo.

SED CONTRA est, quod Gregor. 31. Moral. dicit, quod septem capitalium uitiorum, quinque sunt spiritalia, & duo carnalia.

Art. præced.

RESPON. Dicendum, quod sicut dictum est, peccata recipiunt speciem ex obiectis. Omne autem peccatum consistit in appetitu alicuius commutabilis boni, quod inordinare appetitur, & per consequens in eorum habitu inordinate aliquis delectatur: ut at ex superioribus patet, duplex est delectatio. Una quidem animalis, quæ consumatur in sola apprehensione alicuius rei ad uotum habitæ, & hæc est potest dici delectatio spiritalis, sicut cum aliquis delectatur in laude humana, uel in aliquo homini. Alia uero delectatio est corporalis, siue naturalis, quæ in ipso tactu corporali percipitur, quæ potest dici delectatio carnalis. Sic igitur illa peccata quæ perficiuntur in delectatione spiritali, uocantur peccata spiritalia: illa uero quæ perficiuntur in delectatione carnali, uocantur peccata carnalia, sicut gula quæ perficitur in delectatione ciborum, & luxuria, quæ perficitur in delectatione uenererum. unde & Apostolus dicit 2. ad Cor. 7. Emundemus nos ab omni iniquitate carnis & spiritus.

q. 36. ar. 3.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod sicut * gl. ibid. dicit, illa dicuntur opera carnis, non quia in uoluptate carnis percipiuntur, sed caro sumitur ibi pro homine, quod secundum se uiuit, secundum carnem uiuere di-

Ex Aug. fa-
mitur loco
mor dicit.

ARTICVLVS III.

F citur, ut etiam * Aug. dicit 14. de ci. Dei. Et huius ratio est ex hoc, quod omnis rationis humana delectatio ex sensu carnali aliquo modo initium habet: per hoc etiam patet reponso ad secundum.

AD TERTIVM dicendum, quod in peccatis etiam carnalibus est aliquis actus spiritalis, scilicet actus rationis: sed finis horum peccatorum, a quo denominantur, est delectatio carnis.

AD QVARTVM dicendum, quod sicut gl. ibid. dicit, specialiter in fornicationis peccato seruit anima corpori, intantum ut nihil aliud in ipso momento cogitare homini liceat: delectatio autem gulae et si fit carnalis, non ita absorbet rationem. Vel potest dici, quod in hoc peccato est quaedam iniuria fit corpori, dum inordinare maculatur: ideo pro hoc solum peccatum dicitur specialiter homo in corpus peccare. Auaritia uero, quæ carnalibus peccatis connumeratur, propter adulterium ponitur, quod est iniusta usurpatio uxoris alienæ. Vel potest dici, quod res in qua delectatur auarus, corporale quoddam est, & quantum ad hoc connumeratur peccatis carnalibus, sed ipsa delectatio non pertinet ad carnem, sed ad spiritum. & ideo * Greg. dicit quod est spirituale peccatum.

ARTICVLVS III.

Vtrum peccata distinguantur specie secundum causas.

¶ Super Quæstionibus
præmissis mensura
articulorum tertio.

AD TERTIVM sic proceditur. Videtur, quod peccata distinguantur specie secundum causas. Ab eodem enim habet res speciem, a quo habet esse: sed peccata habent esse ex suis causis, ergo ab eis etiam speciem sortiuntur, differunt ergo specie secundum diuersitatem causarum.

¶ 2 Præ. Inter alias causas minus uidetur pertinere ad speciem causa materialis: sed obiectum in peccato est sicut causa materialis, cum ergo secundum obiecta peccata specie distinguantur, uidetur quod peccata multo magis secundum alias causas distinguantur specie.

¶ 3 Præ. * Aug. super illud Psalm. Inceffabili & iustissima: dicit quod omne peccatum est ex timore male humiliante, uel ex amore male inflammante. dicitur enim 1. Io. 2. quod omne quod est in mundo aut est concupiscentia carnis, aut est concupiscentia oculorum, aut superbia uitæ dicitur autem aliquid esse in mundo propter peccatum, secundum quod mundi nomine, amatores mundi significantur, ut * Aug. dicit super Io. * Gre. et 31. Moral. distinguit omnia peccata secundum septem uitia capitalia, omnes autem huiusmodi diuisiones respiciunt causas peccatorum, ergo uel quod peccata differant specie secundum diuersitatem causarum.

SED CONTRA est, quod secundum hoc, omnia peccata essent unius speciei, cum ex una causa causentur. Dicitur enim Ecclesi. 10. quod initium omnis peccati est superbia,

I n 3 articulo hoc lo-
cum notandum, quod
cum audire uel lege-
re soles, quod peccata
ita & actus humani
specificantur immo
diuersitatem immo
uorum, intelligas de
motibus in eorum
causa finalis, dum
effectus, uel de
his quæ mouent ad
fines, id est, de
intentionis finibus,
non de his quæ
uidentur pure ad
propter quod pec-
catum adulteri
timore uel amoris
actum, non differunt
specie. & simile est
aliis causis impu-
lis. Aduerte tamen
hic, quod sermo
sens est formalis,
intelligitur de causa
actus ut sic. Vnde
quando causa
uere induceret ad
finem, tunc mon-
ratione causa
uere, sed ex ratione
nis potest diuersitas
ri species peccati
tingit. quod multum
perdat dilectum
cil-gum, contentum
aliter lato: & tunc
actus ille ex illo
more erit etiam spe-
cie sacrilegi, ad
conferendum erro-
natur: quamuis ab-
lute fuisset simplex
fornicatio, uel ad-
terium. Continetur
quod ne perdat
na sua, contentum
alici: & tunc qua
nullas requirit
tali timore impu-
uo finis malus, non
datur peccato
specie

art. 7. &

art. 4.

15. &

om. 3.

Et to.

ca. 10.

42. q. 2

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

q. 2. Et

species, & simile est de amore, si contentiar pp habendum vnde vult, vt coiter pauperes faciant. no enim p peccatū in aliam speciem immo minuitur peccatū ex bonitate finis.

Et 1. ad Timotheum vltimo, qd radix oim malorum est cupiditas. Manifestum est aut esse diuersas species peccatorum. non ergo peccata distinguunt specie secundum diuersitates causarū.

RESPON. Dicendum, qd cum quatuor sint causarum genera, diuersimode diuersis attribuuntur. Causa enim for malis, & materialis respiciunt proprie substantiam rei: & ideo substantie fm formam, & materiam, specie & genere distinguuntur. Agens autem & finis respiciunt directe motum, & operationem: & ideo motus & operationes secundum huiusmodi causas specie distinguuntur, diuersimode tamen. nam principia actiua naturalia, sunt determinata semper ad eosdem actus: & ideo diuersae species peccatorum naturalibus attenduntur non solum secundū obiecta, quae sunt fines, vel termini: sed etiam secundū principia actiua, sicut calefacere, & infrigidare distinguuntur specie secundum calidum, & frigidum. Sed principia actiua in actibus voluntarijs, cuiusmodi sunt actus peccatorum, non se habent ex necessitate ad vnum: & ideo ex vno principio actiui, vel motiui possunt diuersae species peccatorum procedere: sicut ex timore male humiliante potest procedere quod homo furetur, & quod occidat: & quod deserat gregem sibi commissum: & haec eadem possunt procedere ex amore. Vnde manifestum est, quod peccata non differant specie secundum diuersas causas actiuas, vel motiuas, sed solum secundum diuersitatem causae finalis: finis autem est obiectū uoluntatis. * ostensum est enim supra, quod actus humani habent speciem ex fine.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod principia actiua in actibus voluntarijs, cum non sint determinata ad vnum, non sufficiunt ad producendum humanos actus, nisi determinetur voluntas ad vnum per intentionem finis, ut patet per * Philosophum in 9. Meth. & ideo a fine perficitur & esse, & species peccati.

AD SECVNDVM dicendum, quod obiecta, secundum quod comparantur ad actus exteriores, habent rationem materiae circa quam: sed secundum quod comparantur ad actum interiorem voluntatis, habent rationem finium, & ex hoc habent quod dicitur speciem actiui. Quamuis etiam secundū quod sunt materia circa quam, habeant rationem terminorum, a quibus motus specificantur, vt dicitur in 5. * Phys. & in 10. Ethic. sed tamen etiam termini motus dant speciem motibus, in quantum habent rationem finis.

AD TERTIVM dicendum, quod illae diuisiones peccatorum non dantur ad distinguendas species peccatorum, sed ad manifestandas diuersas causas eorum.

Super Quaestiois septuagesima secundae articulum quartum.

IN quarto vero articulo, aduerte, qd codices multi corrupti sunt euidenter. primus n. ordo debet esse ordo diuinae legis, secundus rationis, tertius socialis nisi quis dicat qd ly. pri mus, secundus, & ter-

debet poni quasi pars in diuisione peccati: sed commune est omni peccato, qd sit contra Deum. ponitur enim in definitione peccati quod sit contra legem Dei, vt * supra dictum est. non ergo peccatum in Deum debet poni quasi pars in diuisione peccatorum.

¶ 2 Præ. Omnis diuisio debet fieri per opposita: sed ista tria genera peccatorum non sunt opposita. quicumque enim peccat in proximum, peccat in seipsum, & in Deum. non ergo peccatum conuenienter diuiditur secundum hæc tria.

¶ 3 Præ. Ea quae sunt extrinsecus, non conferunt speciem: sed Deus, & proximus sunt extra nos. ergo per hæc non distinguuntur peccata secundum speciem. inconuenienter igitur secundum hæc tria peccatum diuiditur.

SED CONTRA est, quod Isid. in li. de summo bono distinguens peccata, dicit qd homo dicitur peccare in se, in Deum, & in proximum.

RESPON. Dicendum, qd sicut * supra dictum est, Peccatum est actus inordinatus: triplex autē ordo in hoīe debet esse. Vnus quidem fm comparationem ad regulam rationis, prout s. omnes actiones, & passiones nostrae debent fm regulam rationis commensurari. Alius autē ordo est per comparationem ad regulam diuinæ legis, per quam homo in omnibus dirigi debet. Et si quidem homo naturaliter esset animal solitarium, hic duplex ordo sufficeret: sed quia homo est naturaliter animal politicum, & sociale, ut probatur in 1. * Politico. ideo necesse est, qd sit tertius ordo, quo homo ordinetur ad alios hoīes, quibus conuiuere debet. Horum autē ordinum primus continet secundum, & excedit ipsum. Quaecumque n. continentur sub ordine rationis, continentur sub ordine ipsius Dei: sed quaedam continentur sub ordine ipsius Dei, quae excedunt rationem humanā, sicut ea quae sunt fidei, & quae debentur soli Deo. vnde qui in talibus peccat, dicitur in Deum peccare, sicut hæreticus, & sacrilegus, & blasphemus. Similiter est secundus ordo includit tertium, & excedit ipsum, quia in omnibus, in quibus ordinamur ad proximum, oportet nos dirigi fm regulam rationis: sed in quibusdam dirigimur secundum rationem quantum ad nos tantum, nō aut quantum ad proximum: & qñ in his peccatur, dicitur homo peccare in seipsum, sicut patet de gulo, & luxurioso, & prodigo. quando uero peccat homo in his quibus ad proximum ordinatur, dicitur peccare in proximum, sicut patet de fure, & homicida.

Sunt autem diuersa, quibus homo ordinatur ad Deum, ad proximum, & ad seipsum. vnde hæc distinctio peccatorum est secundum obiecta, secundum quae diuersificantur species peccatorum. unde hæc distinctio peccatorum proprie est fm diuersas peccatorum species. nam & uirtutes quibus peccata opponuntur, secundum hanc differentiam specie distinguuntur. Manifestum est enim ex * dictis, qd virtutibus theologis homo ordinatur ad Deum; temperantia uero & fortitudine ad seipsum, iustitia autem ad proximum.

AD PRIMVM ergo dicendum, qd peccare in Deum, fm quod ordo qui est ad Deum includit oem humanum ordinem, cōmune est omni peccato; sed

ARTICVLVS IIII. Vtrum peccatum conuenienter distinguatur in peccatum in Deum, in seipsum, & in proximum.

AD QVARTVM sic procedit. Vt qd inconuenienter peccatum distinguatur per peccatū quod est in Deum, in proximum, & in seipsum. Illud enim quod est commune omni peccato, nō

titus, non referuntur ad numerationem factam in litera, sed numerationem secundum naturam ordinem. & quia questio hæc non est de rebus, dicitur quod ut vult. Et in eodem art. nota regulam vniuersalem datam in responsione ad secundum de intelligendis, ac exponendis comparationibus eorum, quorum vnum clauditur in re liquo: & si scieris eam applicare, multas solues questiones.

q. 71. arti. 6.

q. 71. arti. 6.

Cap. 2. 10. 5.

Ex q. 64.

Prima Secundae S. Thomae.

V

quan-

rorem, non peccati: & si nupier virgo, non peccat. Distinguentium potius erat ex hac parte, quod cadere sub precepto contingit simpliciter, primo sic, quod eius oppositum sit contra preceptum, & hoc est mortale. Secundo sic, quod eius oppositum sit prater preceptum, & hoc est veniale.

In articulo eodem in responsione ad primum, habes solutionem argumentorum Aureoli apud Capreolum in 43. diff. 2. sent. contra hanc determinationem. Fundatur enim omnia argumenta super specificatione peccatorum ex parte auersionis, ostendit, distans in initium, oppositum ad charitatem, & circumstantiarum, quorum omnia exceptio vltimo, ex uno litera verbo soluntur quia peccata ex alio specificantur, scilicet ex obiecto: & ex alio hac habent, scilicet ex auersione. Quomodo autem circumstantia specificet, aut quomodo faciat de veniali mortale, inferius in questione octogesima octava amplius dicitur.

In articulo eodem, in responsione ad secundum habes qualiter verba auctoritatis, que videntur ex hac ratione, scilicet quia aliquid est mortale ex genere, & aliquid veniale ex genere, sonare quod distinguantur specie, intelligi, vel gloriari, aut retundi possunt: aut in questione de Mal. questione secunda, articulo octavo, habes.

pter id quod saluatur principii uitae, similiter est in his que pertinent ad animam. Nam in speculatiuis, qui errat circa principia, persuasibilis est: qui autem errat saluatis principijs, per ipsa principia renocari potest. Et similiter in operatiuis, qui peccando auertit ab vltimo fine, quantum est ex natura peccati habet lapsum irreparabilem: & ideo dicitur peccare mortaliter, aeternaliter puniendus. qui uero peccat citra auersionem a Deo, ex ipsa ratione peccati reparabiliter deordinatur, quia saluatur principii: & ideo dicitur peccare uenialiter, quia scilicet non ita peccat, ut mereatur interminabilem poenam.

AD PRIMUM ergo dicendum, quod peccatum mortale, & veniale differunt in infinitum ex parte auersionis, non autem ex parte conuersionis. per quam respicit obiectum, unde peccatum speciem habet, unde nihil prohibet, in eadem specie inueniri aliquod peccatum mortale, & veniale: sicut primus motus in genere adulteri est peccatum veniale, & verbum otiosum, quod plerumque est veniale, potest etiam esse mortale.

AD SECUNDUM dicendum, quod ex hoc, quod inuenitur aliquod peccatum mortale ex genere, & aliquod peccatum veniale ex genere, sequitur quod talis differentia consequatur diuersitatem peccatorum secundum speciem, non autem quod causet eam. Talis autem differentia potest inueniri etiam in his, que sunt eiusdem speciei, ut dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod primum est de intentione merentis, uel uirtuose agentis: sed poena non est de intentione peccantis, sed magis est contra uoluntatem ipsius: unde non est similis ratio.

ARTICVLVS VI. *Primum peccatum commissionis, & omissionis differant specie.*

AD SEXTUM sic procedit. Vbi dicitur, quod peccatum commissionis, & omissionis specie differant. Delictum enim contra peccatum diuiditur, Eph. 2. ubi dicitur. Cum essetis mortui delictis, & peccatis uestris. & exponit ibi * glo. Delictis, id est, dimittendo que iubentur, & peccatis, scilicet agendo prohibita. Ex quo patet, quod per delictum intelligitur peccatum omissionis: per peccatum, peccatum commissionis. differunt igitur specie, cum ex opposito diuidantur tanquam diuersa species.

¶ 2 Præter. Peccato per se, conuenit quod sit contra legem Dei. ponitur enim in eius diffinitione, ut ex * supradictis patet: sed in lege Dei alia sunt præcepta affirmatiua, contra que est peccatum omissionis, & alia præcepta negatiua, contra que est peccatum commissionis. ergo peccatum omissionis, & peccatum commissionis differunt specie.

¶ 3 Præter. omissio & commissio differunt, sicut affirmatio, & negatio: sed affirmatio, & negatio non possunt esse unius speciei, quia negatio non habet speciem: non entis enim non sunt species, neque differentie, ut * Philosophus dicit. ergo omissio, & commissio non possunt esse unius speciei.

SED CONTRA. In eadem specie peccati inuenitur omissio & commissio. Auarus enim & aliena rapit, quod est peccatum commissionis, & sua non dat, quibus dare debet, quod est peccatum omissionis. ergo omissio, & commissio non differunt specie.

RESPON. Dicendum, quod in peccatis inuenitur duplex differentia, una materialis: & alia formalis. Materialis quidem attenditur secundum naturalem speciem actuum peccati: formalis autem secundum ordinem ad unum finem proprium, quod est obiectum proprium. unde inueniuntur aliqui actus materialiter specie differentes, qui tamen formaliter sunt in eadem specie peccati, quia ad idem ordinantur: sicut ad eandem speciem homicidij pertinet ingulatio, lapidatio, & perforatio, quamuis actus sint specie differentes secundum speciem naturæ. Sic ergo si loquamur de specie peccati omissionis, & commissionis, materialiter differunt specie, large tamen loquendo de specie, secundum quod negatio, uel priuatio speciei habere potest. Si autem loquamur de specie peccati omissionis, & commissionis, formaliter, sic non differunt specie: quia ad idem ordinantur, & ex eodem motiuo procedunt. Auarus enim ad congregandum pecuniam & rapit, & non dat ea, que dare debet. Et similiter gulosus ad satisfaciendum gula, & superflua comedit, & ieiunia debita prætermittit: & idem est videre in ceteris. Semper enim in rebus negatio fundat super aliqua affirmatione, que est quodammodo

quod peccata non distinguuntur specie secundum diuersitatem preceptorum. Et hæc sequitur ex prima, ut patet: quia præcepta affirmatiua dantur de actibus uirtutum: negatiua uero de actibus uiciorum. Committens autem actum uitii simul agit contra utrumque preceptum: committens autem actum prohibitiu, committendo actum mandatum: & in vno tantum peccati specie errat.

In eodem articulo, nota rationem duplicem in responsione ad secundum, quare peccata non diuersificantur secundum diuersitatem preceptorum, quia scilicet peccatum non habet speciem ex parte auersionis. Et intendit dicere, quod quia esse contra legem, seu legis preceptum, quod idem est, spectat ad auersionem peccati. Auertitur enim peccatus a lege, nec per se intendit contra legem facere, sicut nec inordinate facere, ut predictum est, & peccatum non habet speciem ex parte auersionis, ideo diuersitas preceptorum non diuersificat speciem peccatorum. Sicut enim quia auersio non dat speciem peccati, diuersitas auersionis non specificat: ita quia esse contra preceptum, non dat speciem, quia pertinet ad auersionem, diuersitas preceptorum non diuersificat speciem peccatorum. Et dicit hoc author satisfaciens argumento inducenti, quod peccato per se conuenit esse contra legem: ut quia ex prima ratione hic assignata didiceramus, quod diuersitas precepti secundum affirmatiuum, & negatiuum non uariat speciem peccati: ex hac secunda ratione discimus uniuersaliter, quod diuersitas preceptorum non causet diuersitatem specificam peccatorum. Et ex hac doctrina habes, quod furtum ex hoc

Prima Secundæ S. Thomæ. V quod

7. 71. art. 7.

Lib. 4. Phy. 102. 9. 2.

Super Questionis septuagesime secunde de Articulis sexuum.

In articulo sexto eadem septuagesime secunde questionis, habes duas regulas. Altera est, quod commissio peccati, & omissio uirtutis opposita, non distinguuntur specie moralis, de quo est sermo. Altera est,

quod est prohibi-
tum diuersis præce-
ptis, puta, iuris di-
uini, naturalis, pos-
sibili, principis, præ-
lati &c. non acqui-
rit aliam speciem:
& simile est de pec-
cato ex iure possi-
tuo tantum multi-
plicatis præceptis à
subordinatis præ-
latis. A signata nã-
que ratio vniuersa-
lis est, scilicet quod
peccans respicit præ-
ceptũ ex parte auer-
sionis. Propterea
hic habes determi-
natum in opposi-
tum, quod in qua-
stione 2. articulo
6. rationale iudi-
catum est, scilicet
peccata, quia pro-
hibita, distinguuntur
secundum præcepta,
semper enim pecca-
tum ex parte con-
uersionis distinguitur
specie, vt dictum est.

In cor. art.

¶ Super Questionis
septuagesimã secun-
da Articulum septi-
mum.

IN articulo septi-
mo eiusdem se-
ptuagesimã secun-
dã questionis nota,
quod diuisio pecca-
ti in peccatum cordis,
oris, & operis
potest. Primo per
modum diuisionis
totius vniuersalis in
partes subiectiuas
generis, scilicet in
species. Secundo
per modum quasi
totius integralis in
suas partes conse-
quenter se habent-
es: & hoc modo
tractatur in præter-
iti litera.

D. 671.
1060.

Infr. q. 100.
artic. 5. & 6.
cor. Et 2. 2.
prol. Et 2.
dist. 42. q. 2.
art. 2. q. 1.
lib. 12. de
Tri. cap. 12.
circa med.
tom. 3.

¶ Ad cuius euiden-
tiam scito, quod pec-
cata sunt in duplici
differentia. nam qua-
dam sunt quæ per-
fectionem non ha-
bent nisi in opere,
vt furtum, homici-
dium, & adulter-
ium; & huiusmodi
peccata se habent
ad peccata cordis,
oris, & operis, quasi
vt totum integrale
ad suas partes, sicut
domus ad funda-
mentum, parietes
ad tectum. Et sic
tractatur in litera
prima distinctio, &
dicitur quod distin-

Li. 4. Mora.
c. 27. a med.

causacijs: unde etiam in rebus
naturalibus eiusdem rationis est,
quod ignis calefaciat, & quod non
infrigidet.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod illa diuisio quæ est per com-
missionem & omissionem, non
est secundum diuersas species
formales, sed materiales tantum,
vt dictum est.

AD SECVDVM dicendum,
quod necesse fuit in lege Dei propo-
ni diuersa præcepta affirmatiua,
& negatiua, ut gradatim hoies
introducercntur ad uirtutem
prius quidem abstinendo à ma-
lo, ad quod inducimur per præ-
cepta negatiua, & postmodum
faciendo bonum, ad quod indu-
cimur per præcepta affirmatiua.
Et sic præcepta affirmatiua & ne-
gatiua non pertinent ad diuer-
sas virtutes, sed ad diuersos gra-
dus uirtutis, & per consequens
non oportet quod contrarietur di-
uersis peccatis secundum speciem.
Peccatum etiam non habet speci-
ciem ex parte auersionis, quia se-
cundum hoc est negatio, vel pri-
uatio: sed ex parte conuersionis,
secundum quod est actus quidã.
Vnde secundum diuersa præcep-
ta legis non diuersificantur pec-
cata secundum speciem.

AD TERTIVM dicendum, quod
obicctio illa procedit de mate-
riali diuersitate speciei. Sciendũ
est tamẽ, quod negatio etsi pro-
prie non sit in specie, constitui-
tuit tamen in specie per redu-
ctionem ad aliquam affirmatio-
nem quam sequitur.

ARTICVLVS VII.

*Vtrum conuenienter diuidatur peccatũ
in peccatum cordis, oris, & operis.*

AD SEPTIMVM sic procedit.
Vbi quod inconuenienter diui-
datur peccatum in peccatũ cor-
dis, oris, & operis. August. enim
12. * de Trin. ponit tres gra-
dus peccati, quorum primus est,
cum carnalis sensus illecebram
quandam ingerit, quod est pec-
catum cogitationis. Secundus
gradus est, quoniam sola cogitationis
delectatione aliquis contentus
est. Tertius gradus est, quoniam facien-
dum discernitur per consensum:
sed tria hæc pertinent ad pec-
catum cordis. ergo inconuenien-
ter peccatum cordis ponitur
quasi vnum genus peccati.

¶ 2 Præter. ¶ Greg. in 4. Moral. po-
nit quatuor gradus peccati, quo-
rum primus est culpa latens in
corde: secundus, cum exterius
publicatur: tertius est, cum con-
suetudine roboratur: quartus
est, cum vsque ad præsumptio-

Fne diuinæ misericordiæ, vel ad
desperationem homo procedit:
vbi non distinguitur peccatum
operis à peccato oris, & addunt
duo alii peccatorũ gradus. ergo
inconueniens fuit prima diuisio.
¶ 3 Præter. Non potest esse peccatũ
in ore, vel in opere, nisi fiat prius
in corde. ergo ista peccata specie
non differunt. non ergo debent
contra se inuicem diuidi.

SED CONTRA est, quod Hiero. di-
cit super Ezech. Tria sunt genera-
lia delicta, quibus humanũ tubia
ceteri genus: aut. n. cogitatione, aut
sermone, aut opere peccamus.

RESPOND. Dicendum, quod aliqua
inueniuntur differre specie du-
pliciter. Vno modo ex eo quod
vtrumque habet speciem com-
pletam, sicut equus, & bos differ-
runt specie. Alio modo, secun-
dum diuersos gradus in aliqua
generatione, uel motu accipiuntur
diuersæ species, sicut ædifica-
tio est completa generatio do-
mus, collocatio autẽ fundamen-
ti, & erectio parietis sunt species
incompletæ, ut patet per Phi-
losophum in 10. Eth. & idem est
potest dici in generationibus ani-
malium. Sic igitur peccatum di-
uiditur per hæc tria, scilicet peccatum
oris, cordis, & operis, non sicut
per diuersas species completas:
nam consummatio peccati est in
opere, vnde peccatũ operis ha-
beret speciem completam, sed pri-
ma inchoatio eius est quasi fun-
datio in corde. Secundum autẽ gra-
dus eius est in ore, sicut quod ho-
mo prorumpit facile ad manife-
standum: cõceptum cordis. Ter-
tius autẽ gradus iam est in con-
sumatione operis. Et sic hæc tria
differunt secundum diuersos gra-
dus peccati: patet tamen quod hæc
tria pertinent ad vnam perfec-
tam peccati speciem, cum ab
eodem motiuo procedant. Irra-
cundus. n. ex hoc quod appetit vindic-
tam, primo quidem perturbat
in corde, secundo in ver-
ba contumeliosa prorumpit, ter-
tio uero procedit vsque ad facta
iniuriosa: & idem patet in luxu-
ria, & in quolibet alio peccato:

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod omne peccatum cordis con-
uenit in ratione occulti, & secun-
dum hoc ponitur vnus gradus,
qui tamen per tres gradus distin-
guitur, scilicet cogitationis, dele-
ctationis, & consensus.

AD SECVDVM dicendũ, quod pec-
catũ oris, & operis conueniunt
in manifestatione, & per hoc ea
Gregorius sub uno computat: *
Hiero. autem distinguit ea, quia

guntur secundum
gradus eiusdem spe-
ciei. Quædam au-
tem sunt, quæ pec-
ficiuntur solo co-
de, vt heresis, &
periclitantur in ore,
ut detractio. Et hæc
peccatum diuisum
in peccatum cordis
oris, & operis, vt
ueras & perfectas
species peccati, vt
in ultima quæstio-
ne tertie partis, ar-
ticulo penultimã
doct.

¶ Circa eundem ar-
ticulum dubium est
duplex. Primo,
Si distinctio secun-
dum gradus in pec-
cato cordis, oris, &
operis sit, sicut etiam
etiam distinctio spe-
cifica secundum gra-
dus imperfectionis.
ratio dubij est, quia
litera hic proponit
in communem: in
multiplicatione autem
ad præsentem ma-
teriam non affirmat
distinctionem secun-
dum species imper-
fectas, sed solum
gradus distinctionem
secundum species
perfectas, & etiam
distinctionem secun-
dum gradus, vt
patet inueni. Non
ita enim reteritur
modo dicatur, vt
species imperfectas
speciei est, & dis-
tinctio secundum
gradus imperfectionis
distinctio erunt
secundum speciem
illam, quã in
ordine ad aliquam
superueniens secun-
dum quod essentia
dem speciei. Secun-
do dubitatur, quia
litera diuenter
tractatur, & conueni-
re peccatum
quod habet par-
tiam speciem
peccato oris, &
importat gradum
speciei. Nam per
contumeliam
progressu inchoat
& constat quod
tumelia est peccatum
quod pertinet
ore. vndique
disticta videtur
disticta hæc.
¶ Ad hoc dicitur
quod dupliciter
tingit peccatum
dis, & oris
ri ad peccatum
ris, vt imperfectionem
ad perfectum
mo per modum
plicis profectum
sicut qui vult
cari, & inuicem
cariam, de his
quo

Ex omissione autem ignorantia, & negligentia, qua sunt species omissionis, quia in huiusmodi peccatis interuenit omisio, uel scienter, uel consilij, uel sollicitudinis: omisio autem propria speciem sortitur non ex actu, cui per accidens annectitur, sed ex proposito genere, etiam si nullus interueniat actus. Quia omittit audire Missam,

vacans illa hora ludendo, non specificatur omisio ex actu ludendi, quia per accidens iungitur omissionis peccato, sed ex diuino cultu, cui contrariatur omisio illa.

Vnde in huiusmodi peccatis tantum mali est, quantum omisionis secundum suas species habent. Sed hoc nihil est, quia peccata ista sunt peccata commissiois. Occidens enim hominem improuide sagittando, dicens malum de proximo non animo detrahendi, absolvens ignoranter aliquem a peccato, uel cenens, a qua non potest, & alia homini, non omittendo, sed committendo contra legem peccant. Præterea, hoc non est solvere, sed quasi mutare questionem, nam commune est omissionibus, & omissionibus, quod omnes sub eodem fine motu cadentes, ad eandem speciem spectent. Vnde sicut querimus per se obiecta commissiois, ita & omissionum, nisi quod in omissione non oportet ponere obiectum positum uel nisi, sed negative uoluntarium, & per se, sicut ipsam omissionem. Aliter dicitur, quod nulla est in dictis authoris discordia: & quod huiusmodi actus sunt in propriis speciebus suorum per se formaliter, & directe obiectorum tantum.

Ad quomodo euidenciam scire oportet, quod aliud est loqui de uoluntario, & aliud de uoluntario specificante. Non enim sufficit ad rationem specificantis in moralibus, quod sit uoluntarium, sed plus exigitur: iam enim dictum est quod peccatum non habet speciem ex auersione, & constat quod auersio est uoluntaria. Quod autem sit illud plus, colligitur ex dictis. Cum enim actus moralis ex obiecto, seu sine specie habet, & constat quod intelligitur de obiecto formaliter, sicut uoluntarius cum de specificatione actuum & potentiarum ex obiectis dicitur: & quia quod est per accidens, extra speciem est, oportet etiam quod intelligatur de obiecto per se: & quia in per se, & formaliter obiectum actus directe tendit actus, ut patet inducitur, consequens est ut de obiecto directe intelligatur, & sic ad hoc quod obiectum specificet actum uoluntarium, exigitur quod sit formaliter per se, & directe intentum non exigitur, exigitur autem quod sit primo intentum. Si autem quod sit per se formaliter, & directe, secundario tamen intentione sicut cum quis uult moechari, ut furem, uoluit specificatur ab utroque, licet a furto principalis. Circumstantia igitur specificans, eo ipso quod inceditur latitudinem specificationum, oportet obiectum ordinem intrare, & differentiam, seu conditionem obiectum ponere formaliter, & directe intentam. Cuius autem nullum ex ignorantia incursum sit per se, & directe uoluntarium consequens est quod nulla huiusmodi conditio, seu circumstantia sit peccati speciem. Nec est uerum, quod actus fiat de bono malus ex huiusmodi ignotis conditionibus, sed fit de malo peior, aut pluribus modis malus. Sagittans enim improuide, actum facit moraliter malum, etiam si nullum contingat deus, quoniam

significat species peccatorum, sed pertinent ad unam & eandem peccati speciem. Quandoque uero contingit, quod corruptiones diuersarum circumstantiarum proueniunt a diuersis motiuis, puta, quod aliquis prapropere comedit, potest prouenire ex hoc, quod homo non potest ferre dilationem cibi propter facilem consumptionem humiditatis: quod uero appetat immoderatum cibum, potest contingere propter uirtutem naturalem potentem ad conuertendum multum cibum. Quod autem aliquis appetat cibos deliciosos, contingit propter appetitum delectationis, quæ est in cibo: unde in talibus diuersarum circumstantiarum corruptiones inducunt diuersas peccati species.

Ad primum ergo dicendum, quod malum inquam homini, priuatio est: & ideo diuersificatur specie secundum ea, quæ priuantur, sicut & cetera priuationes: sed peccatum non fortitur speciem ex parte priuationis, uel auersionis, ut supra dictum est, sed ex conuersione ad obiectum actus.

Ad secundum dicendum, quod circumstantia nunquam transfert actum in aliam speciem, nisi quando est aliud motiuum.

Ad tertium dicendum, quod in diuersis speciebus generaliter diuersa sunt motiua, sicut dictum est.

A sagittatio est actus uoluntarius periculosus, & debet fieri quando & ubi scitur &c. oportet: quod ab improuido non seruatur. Quando autem leui aliquem contingit, læsio talis aggravat actum iam malum. ut in q. seq. de nocimento aggravante dicitur. Et eodem modo cum quis uerba detractoria non detrahendo, sed otiose dicit, læsio famæ proximi non specificat actum, sed aggravat, obligatque ad restitutionem ratione læsionis. Si quis similiter ex ignorantia absoluitur a quo non potest, non est reus illius actus, sed improuidi, seu ignorantis actus quo ad moralem speciem: secus autem uidetur quo ad penas positui iuris: quoniam iuris dispositioni standum est. Si enim uerbi gratia dicatur, Si quis auerit, uel præsumperit absolute, sit excommunicatus, contra faciens ex ignorantia, excusatur a pena: quia excusatur ab actu per se formaliter & directe uolito: quod audacie, presumptionis, & similibus nominum ratio insinuat. Si uero dicatur, Si quis absoluerit, incidere uideatur in Canonem, eo quod sicut potest ius posituum penam ponere excommunicationis actui, etiam de se non illicito, ut patet de religiosis inducentibus ad sepulchras &c. multo magis potest excommunicare pro actu illicito, qualis est actus uoluntarius ex culpabili, etiam uentiliter ignorantia. Reponen da sunt igitur peccata sunt igitur peccata

QVAESTIO LXXIII. De comparatione peccatorum adinuicem in decem articulos diuisa.

DEINDE considerandum est de comparatione peccatorum adinuicem.

ET CIRCA hoc queruntur decem.

Primo, Vtrum omnia peccata, & uitia sint connexa.

Secundo, Vtrum omnia sint paria.

Tertio, Vtrum grauitas peccatorum attendatur secundum obiecta.

Quarto, Vtrum secundum dignitatem uirtutum, quibus peccata opponuntur.

Quinto, Vtrum peccata carnalia sint grauiora, quam spiritalia.

Sexto, vtrum secundum causas peccatorum attendatur grauitas peccatorum.

Septimo, Vtrum secundum circumstantias.

Octauo, Vtrum secundum quantitatem nocentium.

Nono, Vtrum secundum conditionem personæ, in quam peccatur.

Decimo, Vtrum pro magnitudine personæ peccantis aggrauetur peccatum.

ARTICVLVS PRIMVS. Vtrum omnia peccata sint connexa.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur quod omnia peccata sint connexa. Dicitur. n. Iacobi 2.

in solis speciebus suorum per se obiectorum formaliter, & directe uolitorum. Annexa autem & materialiter concurrentia aggrauare quidem, ipse significare autem non possunt. Sed nec hoc iustificat: quoniam redit fere in idem cum dicentibus, quod tantum est hoc peccati, quantum omisio, seu negligentia &c. meruit. sola enim maior grauitate differentiam constituit: nec saluatur quod communiter dicitur, scilicet, quod tales sunt homicidæ & huiusmodi: quia ergo de ignorantia inferus erit ex proposito tractatus. & ex illa hæc pendet, illuc usque solutio difficultatis huius differatur. hæc autem exercebunt ingenium.

Super Questionem septuagesimam tertiam.

IN questione septuagesima tertia usque ad septimum articulum inclusive nihil sciendum occurrit, nisi quod in quarto articulo, responsio ad tertium non te fallat in questione de felicitate, an consistat in actu uoluntatis, eo quod pessimo cum opponatur optimum, & odium Dei sit pessimum, & amor charitatis optimum, & felicitas consistat in optimo, in amore erit felicitas. Propositio namque dicens, quod pessimum optimo contrarium est, intelligitur in rebus habentibus contrarium in rebus autem contrarietate, non habet locum. Vnde lumen gloriæ quod caret contrario, non propterea definit esse melior habitum quam sit charitas: immo hoc ipsum, quod est esse talem habitum disponemem ad deitatem absque contrarietate, uideatur suæ excellentiæ attestari, quasi propinquissime se habeat ad deitatem, cui non est fas cogitare contrarium.

3. q. 86. artic. 3. Et 3. diff. 36. artic. 5. Et 4. diff. 15. q. 1. art. 3. q. 1. cor. & di. 16. q. 2. cor. & diff. 18. q. 2. artic. 5. q. 3. ad 1.

vel hominibus... s, scilicet... conlequ... i: quia... uent... uolunt... edum... illis act... conlequ... im uer... exemplo... Sicut... im... conlequ... i: actus... is conlequ... i: ex con... i: ac per... im... nis trah... a speciem... lem. Sed... licat con... i: quoniam... quod... habet con... ad adu... tum im... extra... eificat... dare ipso... cales re... us inter... is quoniam... biecto est... cics, qu... i: huius... altera: ... est sub... cum firm... cecheur... cer circum... fit accidens... eciem... ia in sub... tra... i: uide... talis dicitur... de de...